

บทคัดย่อ

การเติบโตของเมืองแบบมหานคร (Metropolitan Growth) และได้เติบโตมากขึ้นจากการมีส่วนขยายของเมืองไปยังจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้เคียง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีซึ่งเป็นพื้นที่ชานเมืองและเป็นส่วนต่อขยายของกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยตรง โดยมีการกระจายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างต่อเนื่องจากพื้นที่กรุงเทพมหานครออกมาสู่พื้นที่จังหวัดปทุมธานี และเกิดการกระจายตัวของเมืองแบบไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) การกระจายตัวของพื้นที่เมืองดังกล่าวได้ส่งผลให้การคมนาคมได้เข้ามามีส่วนสำคัญในด้านของความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่กิจกรรมต่างๆภายในเมืองและมีหน้าที่สำคัญในการเชื่อมต่อพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่กิจกรรมต่างๆที่กระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาการกระจายตัวของเมืองปทุมธานีจากการขยายเส้นทางเดินรถสายหลัก 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการกระจายตัวของพื้นที่เมืองในจังหวัดปทุมธานี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่จังหวัดปทุมธานีให้มีความสอดคล้องกับบริบทของการกระจายตัวของเมือง โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม จำนวน 200 ตัวอย่าง เพื่อศึกษาและสำรวจถึงลักษณะและรูปแบบพฤติกรรมการเดินทางของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดขึ้น และการวิเคราะห์เชิงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ โดยการใช้แผนที่ทางกายภาพของพื้นที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สิ่งปลูกสร้างและลักษณะรูปแบบการขยายตัวของพื้นที่เมือง

ผลจากการศึกษาการวิเคราะห์พื้นที่ทางกายภาพของจังหวัดปทุมธานีพบว่า จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยเส้นทางเดินรถสายหลักที่สำคัญในการเดินทางไปยังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างเกิดขึ้นตามแนวถนนสายหลักและยังส่งผลให้เกิดการแบ่งพื้นที่ในจังหวัดปทุมธานีออกเป็นสองส่วน โดยเกิดการกระจายตัวของพื้นที่แบบไร้ทิศทางในพื้นที่ฝั่งทิศตะวันตก และเกิดการกระจายตัวของพื้นที่แบบทางยาวในพื้นที่ฝั่งทิศตะวันออก โดยลักษณะทางกายภาพดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้เกิดลักษณะและรูปแบบการเดินทางไปยังแหล่งกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาและระยะทางที่ยาวนาน และยังส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการเดินทาง และยังพบว่ารูปแบบการเดินทางดังกล่าวยังส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีการเดินทางออกไปยังแหล่งกิจกรรมเพียงเฉลี่ยสัปดาห์ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้จำแนกออกเป็น 2 ระยะคือ การวางแผนการเตรียมความพร้อมและการให้ความรู้แก่ประชาชนต่อรูปแบบการเดินทาง ส่วนในระยะยาวการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองตามแนวคิดเมืองอัดแน่น(Compact city) และการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองตามแนวคิด(Transit Oriented Development – TOD) โดยแนวทางการแก้ไขดังกล่าวจะสามารถเกิดขึ้นได้จากการให้ความร่วมมือทั้งทางภาครัฐและภาคประชาชน โดยทางภาครัฐควรมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาพื้นที่ที่เกิดการกระจายตัวของการใช้ที่ดิน และภาคประชาชนควรให้ความร่วมมือในส่วนของการทำความเข้าใจและการเกิดทัศนคติของประชาชนต่อรูปแบบการเดินทางที่ประหยัดทรัพยากร และทัศนคติที่ดีต่อการให้ความร่วมมือในการหันมาใช้รถยนต์สาธารณะมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน